

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

LUNDS
UNIVERSITET

Polisarbete från ovan

*En kvalitativ studie om uppfattningar om polisdrönare från
insidan*

Författare: Michelle Konopka
Kandidatuppsats: SOCK04, 15hp
Vårterminen 2020
Handledare: Johan Sandberg

Abstrakt

Författare: Michelle Konopka

Titel: Polisarbete från ovan: En kvalitativ studie om uppfattningar om polisdrönare från insidan

Kandidatuppsats: SOCK04, 15hp

Handledare: Johan Sandberg

Sociologiska institutionen, vårterminen 2020

Denna uppsats har ämnat till att belysa hur sex nyckelpersoner resonerar kring polisens användning av drönare i Malmö samt drönarnas betydelse för det polisiära arbetet. Fokus har varit på de övervakandes perspektiv på en ny teknologi inom polisen. Tidigt i uppsatsen konstaterades det ett behov av att belysa ämnet, då det i dagsläget råder stor brist på forskning utifrån en svensk kontext. Metoden som använts för att studera nyckelpersonernas resonemang var kvalitativ. Materialet består av sex intervjuer med mestadels personer anställda av polisen, som valts ut med intensitetsurval. Intervjupersonerna tog upp främst två teman - lagstiftning och drönare som ett komplement för polisens arbete. Analysen har därför strukturerats i enlighet med dessa teman. Beroende på användningen av drönare görs olika lagstiftningar gällande. Intervjupersonerna upplever dels att det är svårt att orientera sig i lagstiftningen och att den nuvarande Kamerabevakningslagen inte är anpassad för polisdrönare. Det har förklarats med att synen på den polisiära verksamheten är delad i två perspektiv – ett teoretiskt perspektiv och ett golvperspektiv. Kamerabevakningslagen fastslår att polisen är den beslutande myndigheten om drönaranvändning och att *hot spots* är en viktig del av polisens beslutstagande. De intervjuade menar att drönaren är ett komplement för det polisiära arbetet. Polisdrönaren fungerar brottspreventivt vid känd övervakning, eftersom den kriminogena situationen förändras när drönaren verkar som en väktare. Vid dold övervakning med drönare tillhandahåller den polisen med realtidsinformation som möjliggör för polisen att anpassa sin taktik eller bättre förstå brottsligheten. Polisdrönaren uppfattas av nyckelpersonerna som säkerhetsskapande för polisen, den potentielle lagöverträdaren och allmänheten.

Nyckelord: polis, kamera, drönare, polisdrönare, UAV, UAS, kamerabevakningslagen, övervakning.

Förord

Den här studien markerar ett för mig avslutat kapitel i mina kandidatstudier i kriminologi, men bara en inledning till mina framtida studier av kriminologiska frågor. Jag skulle vilja framföra ett varmt tack till några personer som har varit betydelsefulla för genomförandet av den här uppsatsen. Jag skulle vilja tacka min handledare Johan Sandberg, som genom hela processen visat en tro på mig, en stark vilja att hjälpa och utmanat mig till att skriva något jag är stolt över. Vidare skulle jag vilja tacka min familj och vänner som ständigt fått stå ut med ”drönarsnack” under den här terminen och som mer eller mindre frivilligt blivit tvungna att läsa den här uppsatsen (mer än en gång). Slutligen skulle jag även vilja rikta ett särskilt tack till alla de som har ställt upp på intervjuer och tagit sin tid till att göra denna studie möjlig. Tack!

Lund, maj, 2020

Michelle Konopka

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	5
1.1	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
1.2	AVGRÄNSNINGAR	6
1.3	DISPOSITION	6
2	BAKGRUND	6
2.1	BEGREPPSDEFINITION	6
2.2	KAMERABEVAKNING OCH BESTÄMMELSER VID POLISENS ANVÄNDNING AV UAV	7
2.3	TIDIGARE FORSKNING	8
2.3.1	<i>Kameror i den brottspreventiva processen</i>	8
2.3.2	<i>Polisen och drönare</i>	9
2.4	TEORI	10
2.4.1	<i>Det teoretiska perspektivet och golvperspektivet</i>	10
2.4.2	<i>Hot spots och intelligence-led policing</i>	10
2.4.3	<i>Situationell prevention och rutinaktivitetsteori</i>	11
3	METOD	11
3.1	FALLSTUDIE.....	11
3.2	URVAL.....	12
3.3	DATAINSAMLING	13
3.4	ANALYSMETOD	14
3.5	METODOLOGISKA REFLEKTIONER.....	15
4	ANALYS	17
4.1	LAGSTIFTNING – NYTT ANSVAR OCH INTRESSEAVVÄGNING.....	17
4.1.1	<i>Nytt ansvarstagande</i>	17
4.1.2	<i>Intresseavvägning – den enskildes integritet vs. brottsprevention</i>	19
4.2	POLISENS DRÖNARE – ETT KOMPLEMENT.....	22
4.2.1	<i>Komplement i tjänsten</i>	22
4.2.2	<i>Underrättelse och förspaning – en pusselbit i taget</i>	25
4.2.3	<i>Drönarens säkerhets- och legitimitetsskapande funktion</i>	27
5	AVSLUTANDE DISKUSSION	29
	KÄLLFÖRTECKNING	31
	BILAGOR	34
1	INTERVJUGUIDE	34

1 Inledning

Genom historien har polisens spanings- och ordningsarbete ständigt utvecklats med hjälp av modern teknologi. Polisdrönare är en teknologisk tillkomst som allt mer börjat implementeras i polisens arbete. Hösten 2019 gick polisen bland annat ut med information om att specifika stadsområden i Malmö kommer att drönarövervakas i brottsförebyggande syfte (Bergqvist 2019). Sedan dess har allt fler städer i Sverige följt efter. Att kunna utföra polisarbete från ovan, genom att exempelvis övervaka en demonstration eller samla information om ett brottsligt nätverk, är banbrytande. Med framväxt av nya teknologier såsom drönare som allt mer implementeras i det polisiära arbetet är det befogat för sociologin att studera verkligheten hos den övervakande institutionen. Det finns ett behov av denna sortens studie, framförallt av två skäl. För det första finns det en kunskapslucka när det kommer till drönarövervakning. Nämnvärd är då den forskning som omfattar kameraövervakning och dess brottsförebyggande effekt. Dock skapar de ändrade villkoren från statisk och passiv övervakning som de fasta kamerorna utgör, till en mer flexibel och aktiv övervakning som drönare utgör, ett behov av utredning och utvärdering. För det andra har mycket av den tidigare forskningen som finns om övervakning haft ett fokus på de övervakade och deras upplevelser av integritetskränkning (se t.ex. Friedewald, van Lieshout, Rung & Ooms 2016; Sousa & Madensen 2016; Ray, Marsh & Powelson 2017; Gurinskaya 2020). Det är därför intressant att röra sig ifrån det förfarandet och istället belysa perspektiven hos personerna bakom drönarövervakningen. I denna studie har syftet därför varit att genom kvalitativa intervjuer förstå hur sex nyckelpersoner bakom användningen av polisdrönare resonerar kring polisens drönare.

1.1 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens huvudsakliga syfte är, att studera individuella upplevelser och tankar som några nyckelpersoner för polisens drönarövervakning uttrycker gällande drönarövervakning i Malmö. För att besvara uppsatsens syfte används följande frågeställningar:

- Hur resonerar några nyckelpersoner kring polisens användning av drönare i Malmö?
- Vilken betydelse får en ny teknologi såsom drönare för det polisiära arbetet?

1.2 Avgränsningar

Studien har avgränsats till att fokusera på polisdrönarnas användning i Malmö och vidare att enbart uppmärksamma de övervakandes eller nyckelpersonernas resonemang. I de fall där allmänhetens uppfattningar lyfts upp i analysen är det för att intervjupersonerna själv tagit upp det under en intervju. Vidare har studien genomförts inom ramen för de givna föreskrifterna för kandidatuppsats, vilket har inneburit en avgränsning i tid och omfattning.

1.3 Disposition

Följande kapitel behandlar all bakgrundsinformation som krävs för analysen. Dess komponenter är begreppsdefinition, lagstiftning, tidigare forskning och teorier. Kapitlet följs av ett metodavsnitt, där metoden redogörs och avslutas med metodologiska reflektioner. Uppsatsens fjärde kapitel består av empiri som i en analys knyts an med de tidigare presenterade teorierna och tidigare forskning. Analysen är indelad i två huvudteman, lagstiftning samt drönaren som ett komplement. Dessa huvudteman delas sedan in i underteman. Uppsatsen avslutas med en diskussion kring analysen, slutsatser, studiens övergripande begränsningar och förslag på framtida forskning inom området.

2 Bakgrund

Avsnittet nedan avser att skildra de nuvarande lagliga bestämmelserna, de befintliga insikterna om ämnet, samt teorierna som tillsammans kommer att ligga till grund för uppsatsens analys. Avsnittet inleds med en begreppsdefinition.

2.1 Begreppsdefinition

Genomgående under intervjuerna, samt i stora delar av den tidigare forskning som används i uppsatsen, benämns drönare inom polisen för *Unmanned Aerial Vehicle* (UAV). En del intervjupersoner tillämpar även begreppet *Unmanned Aerial Systems* (UAS) när de refererar till det stora konceptet med drönare inom polisen. I studien används dessa två begrepp - UAV och UAS - kontinuerligt synonymt med drönare, som anses vara en mer vardaglig benämning på teknologin.

2.2 Kamerabevakning och bestämmelser vid polisens användning av UAV

Det finns olika lagstiftningar som görs gällande i samband med polisens användning av drönare. För övervakning gäller Kamerabevakningslagen som från och med januari 2020 har genomgått en ändring (SFS 2019:1163). Lagändringen har underlättat för de statliga myndigheterna såsom Polismyndigheten att bedriva kamerabevakning, inte minst via drönare. Dokumentet som låg till grund för lagändringen är ett betänkande (Bet. 2019/20:JuU5) med syfte att undersöka möjligheten till slopat krav på tillstånd för övervakning hos Datainspektionen. Tidigare krävdes ett tillstånd i de fall där myndigheten ville bedriva kamerabevakning på en allmän plats. Dock upplevdes ansökan om tillstånd i dess dåvarande form som hämmande för den brottsbekämpande verksamheten och ansågs resultera i bristande flexibilitet och visade sig vara både tids- och resurskrävande (ibid.). I betänkandet fann man att i samma skede som det fanns ett intresse att slopa tillståndskravet, fanns det även ett intresse att upprätthålla det starka integritetsskyddet som tillståndet säkerställde. Lösningen på problemet blev slopat krav på tillstånd från Datainspektionen och istället ett krav på avvägning huruvida bevakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset. Denna intresseavvägning skall ske innan bevakningen påbörjas och grunda sig i överviktsprincipen, där olika aspekter av både bevakning och integritet granskas. Om bedömningen, som utförs av Polismyndigheten, fastställer att bevakningen väger tyngre, får Polismyndigheten bedriva kamerabevakning. Vidare, för att säkerställa intresseavvägningens validitet, ska avvägningen granskas i efterhand av Datainspektionen (Bet. 2019/20:JuU5).

Vid polisens sökning av försvunna personer med drönare görs räddningstjänstlagen gällande om den försvunne misstänks ha utsatts för brott eller om det finns ett uppriktigt hot mot dennes liv och hälsa (SFS 1986:1102). Snabbare beslut kan därav tas genom att använda drönare i sökning av försvunna personer, istället för att först genomföra en intresseavvägning som Kamerabevakningslagen fastslår. I samband med polisens användning av drönare på en brottsplats eller en olycksplats som är avspärrad krävs inte heller någon intresseavvägning då situationen inte omfattas av Kamerabevakningslagen.

2.3 Tidigare forskning

2.3.1 Kameror i den brottspreventiva processen

När man använder kameror i den brottspreventiva processen spelar Benthams princip, Panoptikon, en viktig roll. Drönarna är utrustade med kameror och drönarens operatör, precis som i Panoptikons princip, övervakar många och de övervakade vet inte om när just de övervakas. Den franske filosofen Michel Foucault har tolkat Panoptikon som ett framstående verktyg för social kontroll (Leman-Lanlois 2002). Foucault ansåg att eftersom den övervakade inte vet om när denne övervakas, resulterar det i en sorts självdisciplin. Foucaults tolkning har lagt grunden för tillämpning av övervakning, däribland med drönare, i den brottspreventiva processen (ibid.:192). Genom att övervaka ett givet område finns det en förhoppning att minska den förväntade grova brottsligheten i området (SFS 2019:1163), vilket är ett av argumenten till att inrätta drönarövervakning.

Leman-Langlois (2002:192–195) undersöker vilka implikationer kameraövervakning får ur ett symboliskt perspektiv. En viktig förutsättning för att kameraövervakning ska förhindra brott är att övervakningen är synlig och att den möjliga brottsöverträdaren handlar rationellt genom att beräkna om brottets ”kostnader” väger tyngre än dess fördelar (ibid.). Kameraövervakningen i den brottspreventiva processen berör även två andra viktiga aspekter – underrättelse och bevisning (ibid.). I uppsatsens analys kommer dessa tre aspekter av drönarövervakning; brottsprevention, underrättelse och bevisning att tas i beaktning.

I Brottsförebyggande rådets (Brå) rapport med titeln *Fungerar kamerabevakning brottsförebyggande?* (2018) har forskare gått samman för att utreda kamerabevakningens effekter på brottsligheten. Likt Leman-Langlois fastslog man i rapporten att en poliskamera kan fungera avskräckande om den möjliga lagöverträdaren är medveten om övervakningen och handlar rationellt (Brå 2018:10). Kameraövervakningen har skiljande effekter på brottslighet beroende på brottstyp. I Brå:s rapport noterade forskarna en signifikant minskning av egendoms- och narkotikabrottsligheten, samt fann ingen minskning av våldsbrotten (2018:15).

Slutligen fann forskarna i rapporten att den mest framstående brottsförebyggande effekten av kamerabevakning har varit knuten till aktiv övervakning (Brå 2018:18). Sålunda minskade brottsligheten mest när en kamera aktivt hanterades av en person till skillnad från när den lagrade bilder som i efterhand analyserades. Innehållet i Leman-Langlois artikel kommer i studien tillsammans med BRÅ:s rapport att användas för att skapa kontext och tillhandahålla en djupare förståelse för önskade brottsförebyggande effekter av en drönare utrustad med en kamera.

2.3.2 Polisen och drönare

Till en början användes drönare av militären innan tekniken började att tillämpas i den polisiära verksamheten. Drönare inom militären skapade en distans och gjorde offren osynliga (Neocleous 2013). När drönarna sedan började att användas utanför de krigsdrabbade områden och allt mer inkluderas i polisiära insatser väcktes det en kritik mot det. Motståndarna menade att det har skett en militarisering av polisen (ibid.:588–589). I sin artikel ifrågasätter Neocleous hur *air power* ska tolkas. Istället för att analysera *air power* från ett militärt perspektiv menar han att det bör ses som en polisiär styrka, eftersom det från begynnelsen har handlat om polisiära koncept eller doktriner såsom prevention, ordning och säkerhet (Neocleous 2013:582–583). Studien av *air power* från ett polisiärt perspektiv är därför relevant. *Air power* som en polisiär styrka har olika dimensioner, av vilka två av de är särskilt relevanta för den här uppsatsen. Den ena dimensionen handlar om hur *air power* är effektiv mot oordning och medverkar därför till att uppfatta polismyndigheten i termer av produktivitet. Den andra dimensionen handlar om *air power* som ett medel för övervakning. (Neocleous 2013:582–583). Neocleous drar slutsatsen dels att drönare bör analyseras från ett polisiärt perspektiv och dels att de oftast används för övervakning i vilket det ingår att samla information och identifiera individer i kunskapsbyggande syfte (Neocleous 2013:589).

På liknande sätt studerar Saulnier och Thompson i sin studie *Police UAV use: institutional realities and public perceptions* (2016) drönare som en polisiär styrka. Samtidigt försöker de även belysa allmänhetens uppfattningar om polisens användning av tekniken. Studien resulterar i främst två slutsatser; att stödet hos allmänheten har en direkt koppling till vilken sorts insats som poliserna använder drönare till, samt att missförstånd hos allmänheten i fråga om hur polisen använder UAV har en negativ påverkan på stödet för denna övervakning. Saulnier och Thompson belyser även i sin studie förekomsten av en problematisk diskrepans mellan de som övervakar och de som övervakas. Diskrepansen som belysts handlar om skillnad i allmänhetens uppfattningar kring hur polisens använder drönare och den faktiska användningen (Saulnier & Thompson 2016:690).

Rosler (2019) rör sig ifrån allmänhetens uppfattningar om polisiära teknologier och undersöker istället i sin studie hur de olika teknologierna, däribland drönare, influerar större koncept som polisens ansvarsskyldighet och legitimitet. Roslers slutsats är att mycket av de nya teknologierna som börjat tillämpas inom polisen påverkar dessa koncept, där ansvarsskyldigheten höjs och legitimiteten kan både minska och öka. Teknologiers påverkan

på de två polisiära koncepterna skiljer sig därför beroende på teknologi och dess användning (Rossler 2019:210).

Den tidigare forskningen som presenterats ovan används i uppsatsen för att förklara drönaren som en polisiär teknologi och för att bättre kunna analysera dess konsekvenser på polisernas arbete.

2.4 Teori

2.4.1 Det teoretiska perspektivet och golvperspektivet

Polisforskaren Stefan Holgersson delar upp den polisiära verksamheten i ett teoretiskt perspektiv och ett golvperspektiv (Holgersson 2001:33–46). Det teoretiska perspektivet syftar på de av organisationen anställda personer med bakgrund i den akademiska världen, vars starka sida är deras teoretiska bas, men som saknar förstahandsinformation om verksamheten. Golvperspektivet däremot syftar på de tjänstgörande poliserna. Holgersson (ibid.) menar att båda perspektiven är viktiga, då golvperspektivet tillhandahåller betydande information om ett begränsat område och det teoretiska perspektivet har sin styrka i att betrakta kunskapen från ett helhetsperspektiv. Skiljande verklighetsbilder mellan de två perspektiven kan förklara den bristande förståelsen dessa perspektiv emellan. Den bristande förståelsen kan sålunda resultera i en konflikt mellan de bestämmelser det teoretiska perspektivet framhåller och uppfattningar av dessa bestämmelser hos det verkställande golvperspektivet (Holgersson 2001:42). De nya bestämmelserna i Kamerabevakningslagen kan ses som regler upprättade av det teoretiska perspektivet och Holgerssons uppdelning kan bidra till att förstå hur golvperspektivet, eller de nyckelpersoner inom polisen som intervjuats i studien, upplever de lagliga bestämmelserna kring UAV.

2.4.2 Hot spots och intelligence-led policing

En etablerad uppfattning inom kriminologi är att brottslighet tenderar att samlas i vad som Newburn (2013:604) refererar till som ”kluster” eller *hot spots* som är geografiskt avgränsade områden med högre brottslighet. *Hot spots* har influerat polisiära metoder som resulterat i ökad riktad övervakning i brottspreventivt syfte i områden med högre brottslighet (Weisburd, Telep & Braga 2010:18). *Hot spots* som metod har för polismyndigheten kopplingar till *intelligence-led policing*. *Intelligence-led policing* handlar om att genom underrättelse och sammankoppling av data identifiera risker samt mönster och att sedan använda den informationen till att fördela adekvata mot brottsligheten resurser (Cope 2004:188–190). *Hot spots* tillhandahåller en

förståelse för hur de av poliserna drönarövervakade platserna väljs ut och *intelligence-led policing* visar på den betydelse underrättelse får för polisens arbete.

2.4.3 Situationell prevention och rutinaktivitetsteori

Inom kriminologi försöker man ständigt uppnå en förståelse för de kausala orsakerna till ett brott. Clarke (1980) hävdar att denna förståelse även bör lägga grunden för brottsprevention. Situationell brottsprevention kan ses som implikationer på preventiva strategier baserade på uppfattningen att brott är ett val och brottslingen handlar rationellt (Clarke 1980:139). Uppfattningen är inte helt oproblematiserad då det finns även så kallade impulsiva brottslingar. Med det sagt så fokuserar situationell brottsprevention på att förändra situationen där ett brott kan förväntas. Förändringen utgår från två led. För det första handlar det om att minska den fysiska möjligheten till att begå brott och för det andra kan situationell brottsprevention handla om att öka riskerna att bli tagen på bar gärning. (ibid.).

Att manipulera en plats i preventivt syfte, som situationell prevention står för, har starka kopplingar till rutinaktivitetsteorin. Rutinaktivitetsteorin bygger på att varje brott har givna strukturella premisser - en motiverad gärningsman, ett passande offer och slutligen avsaknad av en väktare (Cohen & Felson 1979:589). Teorins grundare menar att genom att påverka ett eller flera av dessa premisser kan brottsprevention lyckas (ibid.). Det är den sistnämnda premissen, avsaknad av väktare, som polisdrönare avser att bistå med för att förändra den kriminogena situationen och genom situationell brottsprevention minska brottsligheten i ett område. Teorin om situationell brottsprevention och rutinaktivitetsteori är därav betydelsefulla för fördjupad förståelse av polisdrönarens roll i den brottspreventiva processen.

3 Metod

Avsnittet nedan behandlar studiens metodologiska aspekter, från strategi, urval och genomförande till analysmetod. Avsnittet avslutas med metodologiska reflektioner rörande studiens kritiska aspekter.

3.1 Fallstudie

Uppsatsen har sin bas i en fallstudie där materialet insamlats via fem semistrukturerade intervjuer och en internetbaserad intervju via e-mail. Ansatsen är kvalitativ och ämnar dels till att ställa "hur" och "varför" frågor och dels studera ett aktuellt fenomen som övervakningen utgör, utan att ha inflytande över de beteenden eller ämnen som kommer att uppvisas i

materialinsamlingen. Dessa tre kriterier – typ av forskningsfrågor, grad av kontroll, samt huruvida fenomenet som studeras är aktuellt, utmynnar i att en fallstudie är den mest lämpliga forskningsstrategin (Yin 2007:17–27). Valet att utgå från intervjuer kan kopplas till formen av uppsatsens frågeställningar. Frågeställningarna efterfrågar nyckelpersonernas åsikter och uppfattningar från insidan om drönarövervakningen och dess betydelse för polisarbetet där informationen som ämnas att få är privilegierad eller svår att erhålla (Denscombe 2016:265). Vidare, i enlighet med det som skrivits ovan, har intervjuerna haft en semistrukturerad form. Målet med intervjuerna är att informanterna samtalar någorlunda öppet, dock kring på förhand bestämda ämnen (Dalen 2015:34). Formen möjliggör en nyanserad bild av informanternas åsikter kring drönarövervakning, samtidigt som dess flexibla attribut låter även intervjupersonerna vara delaktiga i ordningen och utformningen av synpunkter som kunnat förbisets vid en strukturerad intervju (Denscombe 2016:265–267).

3.2 Urval

I studien har urvalet skett i två steg. Först gjordes ett urval av fallet. Uppsatsen har ett tydligt fokus på drönarövervakning i Malmö stad. Eftersom det var i tre stadsområden i Malmö - Nydala, Hermodsdal och Lindängen, som den drönarövervakande verksamheten initierades i Sverige kan fallet i sig betraktas som ett kritiskt fall i enlighet med Patton (1990:110). Fallet är kritiskt eftersom det bygger på antagandet att om polisens övervakning i Malmö lyckas kommer den sortens övervakning att sprida sig till andra stadsområden. Att fallet är kritiskt och även uppfattat som lyckat kan fastslås då det i skrivandets stund tillämpas polisiär drönarövervakning i särskilda stadsdelar bland annat i Helsingborg, Lund, Uppsala och Växjö (se Andersson 2020; Carlsson 2020; Gedda 2020 och Lappalainen 2020). Vidare kan fallet klassas i enlighet med Yin (2007:62) som ett uppdagande fall som inte kunnat studerats tidigare i och med att företeelsen är ny i Sverige. Att fallet är kritiskt och uppdagande är anledningen till varför studien utgör en enfallsstudie (ibid.:61). Valet att utgå från ett kritiskt fall kan ses som fördelaktigt för att kunna få en explorativ och fördjupad information som kommer att få en påverkan på kunskap om ämnet genom att analysera nyckelpersonerna för övervakningens resonemang. Det kritiska fallet möjliggör dock inte allmänna generaliseringar i förhållande till alla andra fall, däremot kan logiska generaliseringar dras från det enskilda fallet (Patton 1990:111) av drönarövervakning i Malmö.

Urvalets andra skede gällde urvalet av intervjupersoner. Först kontaktades en polis som är ansvarig för projektet drönarövervakning i den första av de berörda stadsdelarna.

Polismannen valdes utifrån intensitetsurval, det vill säga med förhoppning om att tillhandahålla en informationsrikedom om ämnet (Patton 1990:108). Efter den första intervjun tog den planerade snöbollseffekten för lång tid, samtidigt som det kom till min kännedom att till följd av polisens projekt Rimfrost omfattas hela Malmös stad av polisens drönarövervakning. Det resterande urvalet har därför utgått från ett subjektivt urval i den bemärkelsen att intervjupersonerna har blivit handplockade utefter sina nyckelroller i den här sortens övervakning. Ett icke-sannolikhetsurval av fall och intervjupersoner har sin grund i att till följd av fenomenets färskhet är kunskapen om ämnet privilegierad (Denscombe 2016:74). Det subjektiva urvalet utmynnade i att intervjuer genomfördes med fyra poliser i Malmö – en gruppchef för områdespolisen i ett lokalpolisområde, en chef för ett lokalpolisområde, en kameraansvarig polis i ett lokalpolisområde och en projektledare för UAS i Polisregion Syd.

Polismyndigheten, såsom många andra organisationer, har ett intresse av att visa sig från en särskild föreställning. För att undgå att studien påverkas av trovärdighetshierarkin som kan uppstå när den första intervjupersonen innehar en särskilt hög ställning i en organisation försöker studien belysa information från personer placerade på andra ställen (Becker 2008:101–103) och som inte representerar Polismyndigheten. De två intervjupersonerna som kan anses bryta mot trovärdighetshierarkin är en kriminaltekniker verksam i en annan stad än Malmö som både opererar och innehar en roll som instruktör för drönarutbildningen inom Polisen, samt en officer inom Försvarsmakten med bred erfarenhet av underrättelsearbete.

3.3 Datainsamling

Totalt genomfördes sex intervjuer och de intervjuade personerna informerades skriftligt och muntligt i samband med intervjutillfällena om studiens syfte, användningsområde, tekniska hjälpmedel och konfidentialitet. Intervjuerna med tre av de fyra poliserna i Malmö ägde rum i polisstationernas konferensrum och tog uppskattningsvis 45 minuter. De två intervjuerna med kriminalteknikern och UAS instruktören samt officeren, skedde i realtid med visuell kontakt. Det har möjliggjort genomförande av intervju som kan likställas med de som skett ansikte-mot-ansikte, med beaktande till de rådande föreskrifterna om social distansering. Slutligen genomfördes även en internetbaserad intervju via e-mail med projektledaren för UAS i Polisregion Syd, eftersom intervjupersonen återkopplade sent i uppsatsprocessen, samt för att spara tid på transkriberingen ombads personen svara i skriftlig form (Denscombe 2016:282). Till följd av den sista intervjus upplägg berördes enbart ett urval av frågor som berörde enbart de praktiska aspekterna av drönarövervakning.

Som ett underlag för de fem personliga intervjuerna har en intervjuguide utarbetats i förväg (se Bilaga 1). Till följd av intervjuens semistrukturerade form innehöll guiden enbart ämnen och förslag på frågor. Arbetet med intervjuguiden var tidskrävande i den bemärkelsen att jag ständigt kopplade centrala teman och frågorna till fältet såsom Dalen (2015:35) beskriver det. Intervjun delades i tre centrala teman, baserat på forskningsfrågorna. De tre teman var praktiska aspekter av polisens drönarövervakning, möjligheter och utmaningar, samt polisens drönare i framtiden. Förslag på frågor formulerades utifrån dessa tre teman. I den praktiska utformningen av guiden tillämpades även områdesprincipen, således inleddes guiden av teman och frågor som inte direkt kunde kopplas till frågeställningarna, men vars funktion var att upprätta tillit och att lätta på stämningen (Dalen 2015:35). De inledande frågorna handlade om intervjupersonernas bakgrund och relation till polisens drönare. Därefter ställdes huvudfrågorna, vars svar utgör det empiriska materialet i arbetet. Intervjun avslutades med frågan om den intervjuade hade något att påpeka eller ville ta upp något denne ansåg vara förbisett. För att på bästa möjliga vis återge informanternas data har intervjuerna spelats in med ljudupptagning och för att kompensera för den icke-verbala kommunikationen som ljudupptagning innebär (Denscombe 2016:280) har anteckningar under tiden för intervjuerna förts och ibland även inkorporerats i transkriberingarna. Ljudinspelningen har sedan transkriberats och trots den tidskrävande processen gav det mig en möjlighet att komma nära min data (ibid.:385). Transkriberingen tillsammans med anteckningar över det icke-verbala utgör sedan grunden för analysen.

3.4 Analysmetod

Det första kritiska steget i den analytiska processen utgörs av sortering och kodning av data (Dalen 2015:78). Det finns ett värde i att strategiskt ordna materialet, dels för att belägga en analytiskt poäng (Yin 2007:139) och dels för att kunna analysera data från olika informanter. Bearbetningen av data har följt tre av de fem steg som Denscombe (2016:348) fastställt och de tre stegen består av moment som sökande efter tema, kodning och gruppering av koder, samt slutlig tolkning av fynden. Under arbetet med kodningen har det empiriska materialet fungerat som en gruva för upptäckande och sammankoppling med tidigare forskning samt relevanta teorier. Processen kan liknas vid grundad teori i den bemärkelsen att begrepp och teorier istället för att vara bestämda på förhand valts ut i samband med kodningen av intervjuerna. Sociologerna och förespråkarna för grundad teori, Glaser och Strauss, menar att metodens starkaste fördel är att det empiriska materialet resulterar i en samling av teorier istället för att

enbart leta efter bekräftelse i på förhand valda teorier (Rennstam & Wästerfors 2018:33) och därav missa det oväntade i materialet.

I samband med presentation av utsagorna har den tematiska metoden följts. Analysen delades därför först in i två huvudområden och utsagorna ordnades efter dessa två områden (Dalen 2015:110) - lagstiftning och drönare som komplement i polisiärt arbete. Utsagorna presenteras sedan i enlighet med den av etnografiska studier flitigt använda metoden, *excerpt-commentary units*. Där presenteras först den analytiska poängen inom ett tema, för att sedan följas av en orientering (Rennstam & Wästerfors 2018:53–54). Den ska verka som en slags brygga till intervjuutdraget som avslutas med en analytisk kommentar. Den analytiska kommentaren är den mest essentiella delen, eftersom det är där som utdraget kopplas till den analytiska poängen och analyseras med hjälp av teorier eller tidigare forskning. Kommentaren kan sedan utvecklas ytterligare genom att belysa ett annat utdrag. (ibid.).

3.5 Metodologiska reflektioner

Sammanfattningsvis skall det noteras att studiens metod är en kvalitativ enfallsstudie där data insamlats via sex intervjuer - fem semistrukturerade personliga intervjuer och en e-mailintervju. Intervjupersonerna har valts ut med hjälp av ett subjektivt urval. Nedan följer reflektioner och möjlig kritik som kan riktas mot metodvalet.

Inledningsvis är det på sin plats att diskutera den internetbaserade intervjun. Som nämnts ovan genomfördes den i digital form eftersom det varken från mitt eller intervjupersonens håll fanns möjlighet till en fysisk intervju som hade varit att föredra. Istället fick intervjupersonen en uppsättning av frågor anpassade till intervjuformen som besvarades skriftligt via e-mail. De två främsta synpunkterna kring internetbaserade intervjuer är dess påverkan på empiri till följd av dess skriftliga form, samt tidsfördröjningen (Denscombe 2016:284). Det förstnämnda handlar om att vi i skriftlig form tenderar att uttrycka oss kortare och använda en annan stil, vilket i sin tur kan resultera i lägre kvalitet i den sortens empiri. Intervjupersonen har besvarat frågorna utförligt och i formell stil, som anses vara tillräcklig för den här uppsatsen. Vidare var tidsfördröjningen, det vill säga tiden från att frågorna skickades ut till att dessa besvarades, tre dagar. Dock är det nämnvärt att det var en långhelg och personen hade därför svarat på följande arbetsdag. Det innebär dock att det gav intervjupersonen viss tid att kunna reflektera över och besvara frågorna (ibid.). I den här studien ses det dock inte som en nackdel, då frågorna på förhand anpassades till formen och syftade därför till att kunna ge ett övervägt svar från respondenten.

För att reflektera om metodiken i studien i stort är den vanligaste kritiken som framförs mot fallstudier den bristande trovärdigheten i generaliseringar (Denscombe 2016:104). För att tackla den här kritiken är jag därför tydlig i min analys att framhålla det faktum att studien inte syftar till att dra generaliseringar, snarare att beskriva ett fall, dess kontext och de teman (Yin 2007:33) som de övervakande poliserna uttrycker i intervjuerna. Inledningsvis fanns det en vilja att genomföra fler intervjuer då ett större urval skulle kunna belysa motsättande uppfattningar. Att identifiera respondenter som inte ställer sig lika positivt till utvecklingen eller så kallade avvikande fall är dock en tids- och resurskrävande process. Inom ramen för uppsatsen anses sex respondenter vara tillräckligt och genom att intervjua personer som bryter mot trovärdighetshierarkin skapas en variation i urvalet.

Vidare är det på sin plats att nämna de etiska reflektionerna som bör ske vid varje intervju och som Dalen (2015:24–30) beskriver. Det finns tre lämpliga reflektioner som har haft en inverkan på intervjuprocessen – samtycke, informering och konfidentialitet. Det första kravet handlar om att informanterna frivilligt skall lämna sitt samtycke till deltagande. Följande krav har sin grund i att informanten ska ges information om studiens syfte, tillvägagångssätt och användning. Slutligen ställs även kravet på att uppgifterna som lämnas till intervjuaren behandlas konfidentiellt. (ibid.). De kraven uppfylldes i studien då informanterna hade upplysts innan och under intervjutillfället om de tre aspekterna. Det är dock nämnvärt att en avvägning har gjorts för att enbart anonymisera de intervjuade, men inte fallet i sig. Valet har sin grund i att fallets rätta benämning möjliggör sammanslagning med en ny fallstudie, samt ökar transparensen om läsaren skulle vilja granska fallet eller vilja rikta kritik mot den (Yin 2007:185).

En viktig del i fallstudier generellt är den förförståelse en innehar innan datainsamlingen (Yin 2007:85). Förförståelsen låter intervjuaren skapa en direkt bild av data vid insamlingstillfället och identifiera behov av ytterligare belegg för vissa informationer (ibid.). Men det är inte helt oproblematiskt, då denna förförståelse kan leda till en skevhet i data. För att minimera risken att förförståelsen påverkar analysen genomfördes en provintervju. Provintervjuns funktion var dels att testa om frågorna i intervjuguiden var tillräckligt öppna och inte ledande, och dels att testa intervjupersonens beteende (Dalen 2015:40). En annan åtgärd som vidtagits är att jag ständigt hade i åtanke min förförståelse från att ha studerat kriminologiska frågor med ett särskilt intresse för övervakning. Förförståelsen bör dock inte enbart ses som en nackdel eftersom det är just den som ofta bestämmer riktningen på studien och kan ses som en samling idéer att begynna sin studie med (Becker 2008:25). Det går omöjligt att göra sig fri från förförståelsen, men att vara medveten om den, öppen och inte

bortse från oförenligheter, är en bra förhållningsregel för att minimera risken att förförståelsen minskar studiens reliabilitet. Slutligen för att säkerställa analysens kvalitet har fyra principer som Yin (2007:163) skriver om tagits i beaktning – att visa hänsyn till all data, att belysa motstridiga data, att lägga ett fokus på den viktigaste aspekten av fallet och slutligen att uppmärksamma den tidigare forskningen i förhållande till data. I uppsatsens sista avsnitt, avslutande diskussion, tas studiens övergripande begränsningar upp bortom de metodologiska aspekterna som berörts i avsnittet ovan.

4 Analys

I avsnittet nedan presenteras resultatet av intervjustudien och dess analys. Analysen delas in i två teman som anses fånga de mest väsentliga delarna av intervjuerna - lagstiftning och drönare som ett komplement i polisiärt arbete. Utdragen knyts samman med tidigare forskning och teorier i form av *excerpt-commentary units* (se Analysmetod i 3.4).

4.1 Lagstiftning – nytt ansvar och intresseavvägning

I enlighet med det som tidigare skrivits om bland annat kamerabevakningslagen är det olika lagstiftningar som träder i kraft när polisen ska använda sig av drönare. Allt har sin grund i vilken typ av insats som användningen av UAV avser. I samband med frågor om utmaningar med polisens UAV lyftes ständigt lagstiftningen upp som en utmaning och återkom även i alla intervjuer. Det är därav av vikt att analysera hur intervjupersoner beskriver den befintliga lagstiftningen och vad den innebär för polisens verksamhet.

4.1.1 Nytt ansvarstagande

Med ny övervakningsteknologi och ändrad lagstiftning läggs det allt mer ansvar på polismyndigheten som i sin tur sätter både myndighetens trovärdighet och legitimitet i rampljuset. I samma skede som poliserna uppskattar den ändrade lagstiftningen som ger dem utrymme till att handla snabbare än innan, lyfts det även fram en förståelse för att varje snedsteg kan få stora konsekvenser. Detta skildras bland annat av den kameraansvarige polisen i Malmö:

.../ det är vi själva som beslutar. Men vi har ju blivit jag vet inte hur många gånger noggrannare med att det verkligen är rätt. Innan kunde det vara, innan hade vi rätt också i vår ansökan. Men då frågade vi mer om lov, nu har vi själv tatt på oss den här, det här stora ansvaret genom att vi beslutar att där behöver vi en kamera .../ Men ansvaret

gentemot medborgarna är mycket större nu när det är vi som har tatt beslutet så det både lättare och svårare. /.../ vi känner ett större ansvar för det hade varit jättepinsamt om vi säger vi sätter en kamera där, det är kanske ingen som sh sh (*lägger pekfinger mot munnen för att indikera tystnad*) det funkar liksom inte, utan vi är ju den yttersta representanten för lag och ordning och då måste vi ju se till så att vi gör rätt. Om inte vi gör rätt så kan vi inte lagföra folk som inte gör rätt så att säga.

Det finns därav en principiell vilja att göra rätt, men några av intervjupersonerna upplever svårigheter med att förstå eller orientera sig i lagstiftningen. Det pratar bland annat gruppchefen för områdespolisen i ett lokalpolisområde i Malmö om:

/.../ var gränserna går, ska man ha en stor skylt och en stor lampa som blinkar att det är en drönare och det hur ehm ja. Det är ju det juridik är så där ingen vet riktigt vad som är rätt och det ändras hela tiden. Det är ju lite flytande. Så det är en utmaning att hitta rätt i det.

En annan respondent, chefen för ett lokalpolisområde, lyfter fram hur polisens ökade ansvar i frågan har lett till fler arbetsuppgifter, delvis eftersom myndigheten i sig också ansvarar för att nå ut med information till allmänheten eller skylta i områden om skyltning krävs:

/.../ det här är inte sådär svart eller vit, utan det finns lite olika lagtext och sen bildmaterial ska spelas in, ljud ska det spelas in? Har maskering gjorts? Och så vidare. Kommer upplysningen om kameraövervakningen lämnas genom skyltning, då måste vi alltid skylta /.../ Vi måste meddela allmänheten.

De tre exemplen ovan indikerar att lagändringen som förflyttade ansvaret för bedömningen av kamerabevakning från Datainspektionen till Polismyndigheten har fått ytterligare, av betänkelsen för lagförslaget förbisedda, konsekvenser - ansvar, svårigheter i att orientera sig i lagstiftningen och ökade arbetsuppgifter för att möta de lagliga föreskrifterna. Utdraget nedan från intervjun med UAS projektledaren i regionen kan sammanfatta varför lagstiftningen kring polisens UAS inte upplevs vara i fas med tekniken:

Lagstiftningen har förändras i positiv riktning men vi kan konstatera att den inte är anpassad för UAS (regleringen riktas mest mot fasta kameror) och att skyddet av den

enskildes personliga integritet i vissa delar påverkar Polisens möjligheter att använda ny teknik för att förebygga, förhindra samt utreda och lagföra brott.

Polisernas uppfattning om otillräcklig, otydlig eller missanpassad lagstiftning kring polisens användning av UAS kan begripas med Holgerssons uppdelning av verksamheten i ett teoretiskt och ett golvperspektiv. Holgersson (2001:42–46) menar att de skiljande verklighetsbilderna utifrån de två perspektiven kan förorsaka en kommunikationsbrist hos golvperspektivet (dvs. poliserna) i fråga om regler som det teoretiska perspektivet fastslagit. I likhet med Holgerssons (2002:14) senare rapport om polisens tolkning av gällande rätt leder bristen till ineffektivitet då det är tidskrävande att förstå lagstiftningen, såsom polisen i det andra utdraget uttryckte. Vidare hämmar det verksamheten i den brottspreventiva processen, som det sista utdraget belyst. Överlag ser intervjupersonerna fördelaktigt på lagändringen i Kamerabevakningslagen, men menar att den behöver kompletteras ytterligare för att kunna möta de praktiska behoven som finns såsom de från golvperspektivet upplever det. Det finns ett behov av att anpassa lagstiftningen kring polisens användning av UAV och i en sådan anpassning inkludera personer från golvperspektivet för att kunna tillämpa teknologin på ett effektivt sätt, utan att riskera polisens trovärdighet eller legitimitet. Sammanfattningsvis har lagändringen om kamerabevakning skapat ett nytt ansvarstagande för polisen, som dels ökar deras möjligheter att förebygga brott och dels är i fortsatt behov av anpassning för lämplig användning av polisdrönare.

4.1.2 Intresseavvägning – den enskildes integritet vs. brottsprevention

I lagändringen som trädde i kraft i början av år 2020 nämns det en intresseavvägning som skall genomföras av polisen och ligga till grund för bedömning om UAV övervakning. Intresseavvägningen avser att undersöka huruvida övervakningen väger tyngre än den personliga integriteten. Malmös poliser och Polisregion Syd har tillsammans med jurister tagit fram en mall för en sådan intresseavvägning i den givna regionen. Jag har fått ta del av den mallen under en av intervjuerna, men eftersom handlingen inte är offentliggjord än har jag enbart fått tillstånd att publicera utdrag från intervjun och inte själva dokumentet. Övervakning med drönare kan i enlighet med det som skrivits ovan delas in i tre kategorier: en öppen övervakning i ett specifikt område, en dold övervakning vid hemliga insatser för underrättelse och en kriminalteknisk övervakning i ett avspärrat område. Det sistnämnda lyder inte under Kamerabevakningslagen och bedömningen eller intresseavvägningen i en kriminalteknisk användning av drönare kommer därför inte tas i beaktning i det här avsnittet.

De delar som måste nämnas i avvägningen om en dold eller öppen övervakning är vilket geografiskt område övervakningen avser, om syftet är att förebygga eller upptäcka brottslighet och slutligen påvisa med hjälp av brottsstatistik varför man anser att det angivna området bör övervakas. Anledningen till varför intresseavvägningen som utförs av poliser är så betydelsefull beskrivs bland annat av officeren i utdraget nedan:

.../ det hörde jag ju poliserna säga, dom vill ju mera .../ lagstiftaren har ju ett syfte med att begränsa för det finns ju alltså integritet gentemot medborgarna och det ställer politikerna oerhört högt på agendan gentemot medborgarna så det är ju inte bara att ha ett övervakningssamhälle eller och komma alldeles för långt i det, utan det gäller att balansera.

Intervjupersonen har upplevt att poliserna velat utöka övervakningen ytterligare. Detta till följd av att de krav som ställs på poliserna i fråga om grov brottslighet har på senare tid allt mer börjat närma sig *reactive crime fighting* (Moore, Kelling & Trojanowicz 1988:6). Det innebär att polisen försöker utveckla en kapacitet att hindra den grova brottsligheten, genom att närvara på rätt plats vid rätt tidpunkt eller på snabbaste vis komma till en brottsplats om brottet redan begåtts (ibid.). Följande utdrag från intervjun med chefen för ett lokalpolisområde styrker ovanstående:

.../ med många bilbränder så kan det vara ett bra verktyg att få snabbt upp en drönare eller förebyggande och övervaka ett område som man misstänker det kommer att ske bilbränder i och sen snabbt kunna se om det brann en bil eller om det är någon i närheten och sen skicka patruller dit utifrån det.

Intervjupersonen nämner att drönaren är ett verktyg för att snabbt kunna närvara på en brottsplats eller för att i förebyggande syfte övervaka ett område där grov brottslighet förväntas ske. I samband med frågan om hur man fastställer det sistnämnda området svarar respondenten på följande vis:

.../ man tittar på om det finns risk för grov brottslighet .../ det är ju rätt så gediget arbete. Researcharbete. Påvisande utav grov brottslighet och statistik kring den. Vi måste göra överväganden och avvägningar mellan den enskildes integritet, flyger vi så att vi av misstag eller att vi filmar in i någons rum eller i kontorslokaler eller på uteserveringar och så vidare och så. Det är förknippat med ett... ett förarbete. Med tydliga signaler inte

så att men utifall att kanske kan, utan det måste vara konkreta saker som speglar ett sånt beslut.

Intervjupersonen nämner att beslut att välja vilket område som ska övervakas i förebyggande syfte bygger på brottsstatistik i det givna området. Resonemanget ovan går i linje med teorin om *hot spots*. Att det finns geografiskt avgränsade områden med högre brottstäthet som påvisas med statistik och för att minska brottsligheten i dessa områden riktas det därför särskilda insatser. Vidare har denna strategi tydliga kopplingar till situationell brottsprevention, där poliserna riktar sina insatser för att förhindra brott eller öka riskerna att brottsöverträdaren får en rättslig konsekvens. Polisens förmåga att förändra situationen för ett möjligt brott, kommer särskilt till uttryck i utdraget nedan från intervjun med chefen för områdespolisen:

/.../ flyger det runt en drönare och så begås det brott och så händer det ingenting, då har den ju ingen effekt /.../ för att det ska bli nån pedagogisk effekt förebyggande för nästa gång så måste det bli en konsekvens av det å men och att den som man ingriper mot förstår att nu har vi sett dig genom drönaren begå det här brottet och vi kommer att ha drönare i det här området så kanske brottsligheten ändrar sig. Ah men det är inte lönt att begå brott i det här området för att där är det ett bra övervakning.

I linje med rutinaktivitetsteorin förändrar drönaren den kriminogena situationen genom att från brottets tre komponenter - motiverad gärningsman, potentiellt offer och avsaknad av väktare, ta bort det sistnämnda. Följaktligen finns det en förhoppning hos poliserna att drönaren ska verka som en kapabel väktare och därav verka brottspreventivt. I vidare fråga om polisernas upplevda effekt av drönare fortsätter den intervjuade chefen för områdespolisen på följande vis:

/.../ dom som säljer narkotika kände viss oro titta upp i luften och kände sig otrygga att begå brott på den platsen, så dom upplevde det inte så positivt men dom begick ju brott...vi ser ju massa olika laglydiga på dom här kamerorna och sånt här men det är inget som vi är intresserade av. Och det är inget vi får loggar över om vem som handlade mjölk /.../ vi är nog fokuserade på dom som begår brott.

Den minskade tryggheten hos lagöverträdarna, med särskilt fokus på öppen droghandel, ses av poliserna som en effekt av en sammansättning av polisiära insatser, där just drönarövervakning har spelat en betydande roll. Intervjupersonens uppfattning kring drönarens effekt på droghandel går i linje med resultatet från BRÅ:s rapport (2018), som fastslog att

kamerabevakningen var särskilt effektiv mot narkotika och egendomsbrott. Nämnvärt är också att för att lyckas med brottsprevention med hjälp av en kamera kräver det att de övervakade har kännedom om övervakningen, att de handlar rationellt och slutligen att, precis som intervjupersonen menar på, en lagöverträdelse som filmats får rättsliga konsekvenser. För att återigen vända blicken mot fynden från BRÅ:s rapport får kamerabevakningen ett brottspreventivt resultat om övervakningen är aktiv och en person i realtid analyserar materialet från kameran (2018:18). I fallet med en öppen polisiär drönarövervakning finns det alltid en drönaroperatör som styr och rapporterar i realtid en eventuell lagöverträdelse. Polisen i det sista utdraget avslutar sitt svar med att påpeka att övervakningen enbart fokuserar på lagöverträdarna och att loggar över ”vem som handlade mjölk” inte är intressanta för poliserna. Att bara de som har någonting att dölja bör vara oroliga för att övervakas av drönare går i linje med vad som Leman-Langlois (2002:196) refererar till som den Benthamitiska visdomen. För att kunna besluta om polisens drönarövervakning måste poliserna genomföra en intresseavvägning, denna ställer brottsprevention mot den personliga integriteten. Poliserna menar att de försöker minimera att gemene man ska övervakas, men att det brottspreventiva arbetet av grov brottslighet väger tyngre och att övervakningen inte bör påverka den enskilde nämnvärt om föreskrifterna om hur UAV ska användas följs.

4.2 Polisens drönare – ett komplement

Ett annat betydande tema som berördes under samtliga intervjuer var hur tekniken med UAV fått en kompletterande roll för de konventionella polisiära insatserna. Det här avsnittet syftar till att belysa dels hur drönare kompletterar polisens arbete och dels hur underrättelse eller realtidsinformation som erhålls via drönare kan öka säkerheten och polisens legitimitet.

4.2.1 Komplement i tjänsten

Inom polisen har drönare inledningsvis använts flitigt av forensiker i samband med säkringen av bevis. Det har visat sig vara särskilt fördelaktigt i samband med brottsplatser som befinner sig utomhus. När grova brott sker utomhus i en storstadsmiljö såsom Malmö menar intervjupersonerna att det är särskilt viktigt att snabbt kunna säkra bevis innan obehöriga tar sig in förbi avspärningar. Samtidigt vittnar kriminalteknikern, och UAV operatören, om drönarens betydelse för rättssäkerheten:

Man kanske har ett stort område där det har hänt ett grovt brott. Och det finns spår på en parkeringsplats på vägen kanske mot en uppfart. Istället då för att fota från marken dom

här olika platserna för att markera ut protokoll och sen försöka peka in det på en karta så kan man använda en och samma flygbild och markera /.../ Det blir lättare för mottagaren att orientera sig med hjälp av en flygbild. Som dessutom är tagen aktuellt som det ser ut nu. Man kan ju ta liksom google maps också såklart, men är det snö så syns inte det och är det träd borta så syns inte det /.../ Även om vi säger att det har varit ett inbrott att man har gått in via framsidan av huset och gått ut på baksidan av huset. Tar du bild med vanliga kamera från marken då blir det bild av porten och så blir det en bild av en altandörr. Men här blir det ju en bild av hela huset så kan man markera, ingång och utgång. I en och samma bild. Det blir riktigt pedagogiskt.

Intervjupersonen menar att bevisningen blir tydligare för mottagaren i och med att en aktuell lägesbild inkluderas i utredningen, som i sin tur kan ge granskaren en överblick, utan att behöva ha sett brottsplatsen med egna ögon. Precis som Leman-Langlois menar, är den kriminaltekniska användningen av kameror och i det här fallet drönare, ett av tre områden som kan sägas effektivisera polisen och öka rättssäkerheten (Leman-Langlois 2002:195). Men UAV kompletterar inte enbart kriminaltekniker inom polisen. Intervjupersonen som även är en drönarinstruktör inom polisen menar på att användningsområdena har utökats på senare tid till att omfatta allt från den ingripande verksamheten, spaningsverksamheten, räddningstjänster eller sökning av försvunna personer till att övervaka trafiklägen.

Med beaktan till det som tidigare skrivits om lagstiftning och hur den fortfarande är i behov av förändring för att drönaren ska effektivisera polisen ännu mer är det nämnvärt att själva teknologin i sig är effektiviserande. Precis som Neocleous (2013:582) hävdar i sin artikel kan polisens användning av luftstyrka, och därav drönare, tolkas i termer av produktivitet. Chefen för områdespolisen exemplifierar drönarens effektiva attribut på följande vis:

/.../ fördelarna med drönare är att det är snabbare och få upp en drönare i luften än att få hit en helikopter, och att man kan täcka mycket större ytor på kort tid /.../ om det är nån som försvinner i en skog eller på en åker så är det mycket lättare å skicka upp en drönare än om man kör över en åker eller än att en patrull ska gå. Så att det är olika arbetsuppgifter.

Liknande resonemang om drönarens effektivitet lyfter även den kameraansvarige polisen upp:

Fasta kameror kompletterar den (*drönaren*) ju fantastiskt bra /.../ om vi exempelvis säger stortorget. Det är där man har stora demonstrationer och så har man fasta vyer från ett håll och ser man kanske någonting intressant så kan man ha UAS:n som flyger in och tar från andra hållet och kanske kan gå in på just den personen.

Drönare kompletterar eller snarare effektiviserar den fysiska polisen, som det första utdraget ovan indikerade, under pågående insatser när stora områden ska sökas av. Vidare kompletterar drönaren också de andra teknologierna som poliserna redan använder i sin verksamhet. Intervjupersonen i det sista utdraget tar upp hur en drönare kan komplettera en fast kamera. Några intervjupersoner, bland annat i det första utdraget, kontrasterar drönaren från en helikopter och menar att drönaren är ett snabbare och mer flexibelt verktyg. Att den nya tekniken kan bidra till att tolka polisen i termer av produktivitet är också något som återges i utdraget från intervjun med chefen för områdespolisen:

/.../ det visar ju på att Polismyndigheten hänger med i utvecklingen och tar till sig en teknik som finns och försöker använda det i sitt uppdrag och då kanske det attraherar fler som känner att det är en modern organisation som hänger med. Teknikintresserade personer och så där.

Sammantaget kan en drönare komplettera poliserna i tjänsten i tre led. Först, och kanske mest självklart, i pågående insatser eller under diverse sökningsaktioner. Drönaren är snabbt på plats och täcker stora områden. För det andra kan drönaren komplettera polisernas teknologier som redan används, genom att exempelvis ge en bättre anpassad bild av en person i en folkmassa som innan fångats upp av en fast kamera. Slutligen kompletterar drönaren uppfattningen om polismyndigheten i stort. I linje med vad Neocleous (2013) hävdade, ger polisens användning av drönare en bild av polisen som en modern organisation och kan i sin tur tilltala teknikintresserade personer som inte nödvändigtvis varit intresserade av polisen innan. Huruvida drönaren kan skapa trygghet för allmänheten och vara kompletterande i den bemärkelsen också är det ännu oklart.

4.2.2 Underrättelse och förspaning – en pusselbit i taget

För att kunna begripa betydelsen av underrättelse som drönaren tillhandahåller för polisen är det på sin plats att först vända blicken mot dess betydelse för militären som använt drönare betydligt längre än polisen. Utdraget nedan från intervjun med officeren visualiserar underrättelsens betydelse:

.../ det ger ju en annan bild av, man kan ju inom underrättelsetjänst så är det att man lägger pussel, det här är en pusselbit ytterligare som är oerhört viktig då. Det kompletterar för att underrättelse handlar ju om att lägga kartbilder och då är det olika informationer man lägger ihop.

Respondenten beskriver underrättelse som ett pussel som skall läggas där informationen eller filmen från drönaren är en viktig pusselbit. Pusslet blir fullständigt när olika informationer slås ihop till det som intervjupersonen refererar till som en kartbild. Hur underrättelse i sin tur kan vara säkerhetsskapande inom en organisation kommer jag att återkomma till i nästa avsnitt. Chefen för områdespolisen beskriver hur en drönare under en pågående insats kan ge viktig information som annars kunnat förbisetts:

*.../ om vi ska ha en insats på ett torg och så kan denna (*drönare*) hjälpa till att se om det är någon som närmar sig från nått annat håll eller om ehm någon springer ifrån platsen och kan följa efter eller ja det är en bra mobil ehm kameraövervakning som vi kan se.*

Vilka konsekvenser underrättelse, eller pusselbiten från drönaren, får sedan på polisiära handlingar redogör chefen för ett lokalpolisområde i följande utdrag:

Strategin är ju att få en så bra lägesbild som möjligt och en nutidslägesbild. I realtid. Vilket gör att vi kan taktikanpassa oss, efter det som händer på ett annat sätt *.../ Det innebär att kommer vi in härifrån (*ritar upp en skiss av en gata på tavlan och pekar*) så kan vi flyga här (*pekar på en annan sida av gatan*) för att se när vi går med polis och polisfordon med en viss riktning så kanske det händer en annan rörelse här. Vilket gör liksom att vi kan taktikanpassa oss. Det är det som är...vi kan förutse var eller vi kan försöka förutse vad personen tillhörande en organisa...eller personen som begår brott eller som inte vill ha med oss att göra, vad dom gör eller var dom tar vägen.*

Att kunna följa upp en pågående insats från luften menar respondenten är viktigt för att veta dels vilka resurser som är behövliga och dels var dessa ska tillämpas. Resonemanget går i linje med *intelligence-led policing* i den bemärkelsen att genom att samla information från en drönare kunna strategiskt anpassa sin taktik och fördela resurser på ett lämpligt vis. Eftersom en drönare är snabbt på plats kan informationen som den bistår med även kunna användas i sökning efter en lagöverträdare. Det exemplifierar bland annat chefen för områdespolisen i utdraget nedan:

/.../ om man har ett mord så kan man följa på kameran flyktvägar och så vidare och kan man då tidigt efter konstaterat skjutning få upp en drönare i området och sen så har man jättebra utgångsläge att hitta någon som flytt från platsen.

Sammanfattningsvis tillhandahåller UAV polisen med information som har en betydande roll i både pågående polisiära insatser eller genom att snabbt närvara på en brottsplats. Denna information är en del av ett större pussel som tillsammans utgör underrättelse och lägger grunden för fördelning eller anpassning av lämpliga polisiära resurser. Slutligen menar officeren att drönare inom polisen ofta missförstås. Drönare är idag varken beväpnade eller används för så kallad *remote-control killing*. Många av intervjupersonerna berörde just dess ”barmhärtiga” eller ”odramatiska” egenskap. Bland de fanns kriminalteknikern och UAV operatören, som valde i slutet av intervjun att åter igen avdramatisera polisdrönaren och hävda att den främst används för att samla information:

Det jag kan säga är att det är ganska odramatiskt så här med polisdrönarna. Det använder vi bara om det är...egentligen är det i stort sett 90% att ta bilder från luften.

Utdraget indikerar på att majoriteten av polisdrönarens uppgifter är att ta bilder från ovan. Dock finns det hos poliserna, i linje med Saulnier och Thompsons (2016) studie, ett upplevt behov av att avdramatisera polisdrönaren. Detta kan enligt Saulnier och Thompson kopplas till allmänhetens missuppfattningar om hur polisen använder sig av UAV (ibid.:685). Officeren ger en intressant förklaring i utdraget nedan till orsaken av allmänhetens uppfattningar om polisens UAV:

Det är ju inte så att det är beväpning på utan att, om man tittar på amerikanska, och det ser man i filmer rätt ofta, och ser vi det med ryska UAV där man har beväpning på och du kan göra tillslag och spränga liksom det är ju nere på enskilda fordon /.../ men det som är med polisdrönare, det är rätt barmhärtigt att ha den som en liten kamera som hämtar in lite uppgifter då, det är ju inte så farligt på det viset.

Intervjupersonen menar att en vanlig missuppfattning hos allmänheten är att polisdrönare är beväpnade och kan därför av polisen användas aktivt i en insats. Anledningen till att många missuppfattar polisdrönarens roll kan förklaras med Neocleous (2013) poäng att allmänheten tenderar att tolka tekniken i termer av militär teknik, något som också antyds av intervjupersonen som själv har en militär bakgrund. Eftersom luftstyrka vanligen har tolkats som en militär styrka blir synen på polisdrönare som ett exempel på militarisering av polisen en logisk slutsats. Genom att frikoppla drönaren från militären kan vi bättre förstå dess roll för polisens underrättelseverksamhet.

Avslutningsvis spelar drönare inom polisen en viktig roll för underrättelse. Det blir en pusselbit ytterligare som i sin tur är essentiell till att rikta rätt resurser till rätt plats i enlighet med *intelligence-led policing*. Genom att använda det som argument avdramatiserar poliserna bilden av polisdrönare som ofta tenderar att vara felaktig då allmänheten tolkar polisens användning av UAV i termer av en militär användning.

4.2.3 Drönarens säkerhets- och legitimitetsskapande funktion

Efter att ha fastslagit betydelsen av underrättelse och dess påverkan på fördelning av resurser är drönarens säkerhets- och legitimitetsskapande funktion nämnvärd. Inledningsvis beskrivs en verklig händelse i Malmö som uppmärksammats i samband med intervju med chefen för ett lokalpolisområde. Intervjupersonen beskriver hur det en dag kom många uppringningar till 112 från befolkningen i Malmö. Personerna som ringde beskrev hur en man gick runt med ett automatvapen i ett stadsområde i Malmö. I fall som dessa, när många oberoende av varandra personer ringer till 112, tas situationen på högsta allvar. Man ansåg att situationen krävde högst beredskap och alla polisresurserna riktades mot situationen. Intervjupersonen fortsätter sedan:

/.../ Då tar ju polisen ut sina automatvapen och klär på sig med tunga västar och tunga ballistiska hjälmar och då är det ett ganska offensivt uppträdande för vi måste ju konfrontera den här personen med det här vapnet ju. Men på vägen fram kunde operatören se i kameran att han slängde den (*vapnet*) under bilen, vilket innebär att då

kunde man dra ner på takten, man kunde liksom lugnt och sansat köra dit, omringa området och sen så gå in lugnt och försiktigt och på så vis istället för att komma med uppstället, alla poliser rusar ut med dragna vapen och så rusar man fram, istället så blev det liksom en mer lugnare tillställning. Så på så vis så har det ju liksom en dämpande effekt också att aa men vi vet och ser innan vi kommer in vad som händer /.../ Det kan göra att vi kan parera. Eller vi kan agera på olika sätt. Och vår stadga är ju att använda så lite makt som möjligt liksom eller så lite konfrontation som möjligt. Utan vårt mål är att det ska vara tryggt och säkert där vi kommer oavsett och det ja det gör skillnad. En otrolig skillnad.

Intervjupersonens skildring av händelsen visar på drönarens säkerhetsskapande funktion i tre led. Först är det en säkerhet för poliserna att veta vad för sorts situation de kommer att få möta, vilket gör att de kan anpassa sin utrustning eller taktik utefter den givna situationen. För det andra kan drönaren också vara säkerhetsskapande för den potentiella lagöverträdaren. I utdraget ovan beskriver intervjupersonen hur drönaroperatören kunde se att personen med vapnet slängde den under en bil. Vilket i sin tur påverkade polisens bemötande och gripandet blev lugnare, då poliserna fick realtidsinformation att personen inte längre var utrustad med automatvapnet. För det tredje och mer outtalat, blev situationen säkrare för personerna som befann sig i området, till följd av den tillhandahållna informationen från drönaren. Intervjupersonen beskriver hur gripandet blev lugnare. En logisk följd är att om polisen inte hade fått informationen om att personen med vapnet inte längre hade den på sig och därför skulle anta att denne var beväpnad med ett automatvapen skulle ingripandet kunna riskera säkerheten för allmänheten. Rossler (2019:202) har skrivit om hur olika teknologier kan verka säkerhetsskapande genom att minimera den obehövligen styrkan som polisen kan tillgå vid ett gripande som exemplifierat i utdraget ovan. Vidare menar Rossler att drönare som en polisiär teknologi i sin tur även kan påverka legitimiteten och det allmänna förtroendet för polisen. Detta kan tydligt styrkas i utdraget nedan från intervjun med polischefen i ett lokalpolisområde:

/.../ när poliserna i dagsläget blir både hotade men också anmälda för saker och ting som inte har hänt utan dom har agerat allt enligt deras befogenhet så är det tryggare för polisen att det inte blir att ja men att polisen mörkar eller att polisen gör detta, utan då finns det faktiskt på video och det finns på film. Och det är likaså när det när kamerorna filmar ett polisingripande så är det också till hjälp att ge rätt lägesbild och ge rätt förutsättningar för allmänheten att ja men det gick inte till så som dom här individerna beskriver eller som man har uppfattat det, utan så här kan man se det. Så det...det hjälper oss i att

bibehålla det höga förtroende när det kommer anmälningar mot oss. Och dessutom så skyddar det ju dels personen som är med om det ifall att det skulle ha blivit så att han eller hon har blivit utsatt för ett övervåld.

Intervjupersonen förklarar i utdraget hur drönaren kan vara en säkerhet för poliserna och lagöverträdaren i fall där ett ingripande inte har gått rätt till. Det i sin tur har i enlighet med Rossler (2019:211) en påverkan på polisens legitimitet och transparens. När det råder diskrepanser mellan polismyndigheten och allmänhetens eller den potentielle lagöverträdarens åsikt om gripandet kan en video filmad med en kamera eller en drönare från ovan visa på den faktiska händelsen. Det kan därför i analys av de intervjuades utsagor fastslås att en drönare som filmar innan eller under ett pågående ingripande har en säkerhets- och legitimitetsskapande funktion som i sin tur ökar poliskårens legitimitet, gör den transparent och därav bibehåller ett bland allmänheten högt förtroende för polisen.

5 Avslutande diskussion

Studien analyserar några av de resonemang som nyckelpersoner uttrycker kring polisens användning av drönare i Malmö. Vidare har även drönarens betydelse för det polisiära arbetet undersökts. Det empiriska materialet som har lagt grunden för analysen har samlats in via sex kvalitativa intervjuer med personer som har olika befattningar och olika förhållningar till polisdrönare. I dagsläget faller polisens användning av drönare under olika lagstiftningar beroende på tillämpning. Några av de intervjuade poliserna har konstaterat att tekniken ligger före lagstiftningen och för att bäst nyttja tekniken i den brottspreventiva processen är polisernas eller golvperspektivets resonemang essentiella för att förstå hur lagstiftningen behöver anpassas. Drönare tjänar polisen och polisiära verktyg som ett komplement i allt fler områden. Betydelsen av realtidsinformation som tekniken tillhandahåller har också influerat strategier vid pågående insatser. Informationen har inneburit bättre lämpade resurser på rätt plats, i enlighet med *intelligence-led policing*, samt en ökad säkerhet för poliserna, den potentielle lagöverträdaren och allmänheten. En drönare kan även öka polismyndighetens legitimitet ifråga om ökad rättssäkerhet i en kriminalteknisk dokumentation av bevis och i fall där ett gripande ifrågasatts av den gripne eller allmänheten. De intervjuade poliserna är försiktiga med användningen av polisdrönare och väger ständigt den enskildes integritet mot preventionen av brott för att den laglydige inte ska påverkas av polisdrönare.

Bortom de metodologiska begräsningarna som lyftes i metodavsnittet är det också efter studiens genomförande på sin plats att lyfta fram studiens begräsningar. En framstående begräsning är att till följd av avsaknad av tidigare forskning kring polisdrönare i en svensk kontext har tidigare forskning som använts i denna studie främst haft ett amerikanskt och kanadensiskt ursprung. Mycket av det som den tidigare forskningen lyfte fram har kopplingar till materialet. Det hade dock varit gynnsamt för den här studien om det fanns tillgång till forskning ur en svensk kontext, då polisanvändningen av drönare skiljer sig länder emellan. En annan begräsning till följd av att det är en kandidatuppsats är att tiden varit begränsat och därav påverkat studiens utfall bland annat i urval och omfattning på analysen. Vidare vill jag återigen understryka att min intention enbart varit att dels belysa och dels analysera hur nyckelpersoner för drönarövervakningen resonerar. Jag har därav hållit tillbaka möjlig kritik eller invändningar mot intervjupersonernas utsagor, då det hade ändrat studiens fokus. Jag försöker strikt skildra och förklara den sociala verkligheten hos studiens intervjupersoner och ämnar därför inte att påverka den.

Slutligen har studien belyst de övervakandes perspektiv på en ny teknik som drönare. Det är en teknik som är på framfart och implementeras i allt fler delar av polisens verksamhet och därför hade gynnats av att uppmärksammas mer inom forskningen. Perspektivet av de övervakande är intressant också för framtida studier, då de övervakade oftast framställs som en motpol till det förstnämnda. Studien har dock visat på en viss överensstämmelse och vilja hos de övervakande att minimera integritetskränkningen hos allmänheten. En mer omfattande forskning som belyser det perspektivet i fråga om drönare hade därför varit behövlig för att istället för en polarisering förstå den gemensamma grunden som både det övervakade och övervakande perspektivet delar.

Källförteckning

- Andersson, J. (2020). Polisen sätter in drönare i Helsingborg och Landskrona. *SVT Nyheter*, 10 mars. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/helsingborg/polisen-anvander-dronare-i-helsingborg-och-landskrona>
- Becker, Howard S. (2008). *Tricks of the trade: yrkesknep för samhällsvetare*. 1. uppl. Malmö: Liber.
- Bergqvist, K. (2019). *Drönare ska förebygga och avbryta brott på Nydala, Hermodsdal och Lindängen*. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2019/oktober/dronare-ska-forebygga-och-avbryta-brott-pa-nydala-hermodsdal-och-lindangen/> [2019-10-16]
- Betänkande 2019/20:JuU5. *Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande*. [Elektronisk]. Stockholm: Justitieutskottet. Tillgänglig: <https://data.riksdagen.se/fil/3068F3C9-336D-4E63-84DF-F00B5C529CE4> [2020-02-29]
- Brottsförebyggande rådet (Brå) (2018). *Fungerar kamerabevakning brottsförebyggande?: Resultat från en metastudie samt reflektioner om metoder och resultat*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Carlsson, P. (2020). Polisen sätter in drönare mot brott i Klostergården i Lund. *SVT Nyheter*, 11 februari. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/polisen-satter-in-dronare-mot-brott-i-klostergarden-i-lund>
- Clarke, R. V. G. (1980). "Situational" Crime Prevention: Theory and Practice. *British Journal of Criminology*, 20(2), ss. 136-147.
- Cohen, L. E. & Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, 44(4), ss. 588-608. doi:10.2307/2094589
- Cope, N. (2004). Intelligence Led Policing or Policing Led Intelligence?. *British Journal of Criminology*, 44, ss. 188–203.
- Dalen, Monica (2015). *Intervju som metod*. 2., utök. uppl. Malmö: Gleerups utbildning.
- Denscombe, Martyn (2016). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3., rev. och uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Friedewald, M., van Lieshout, M., Rung, S. & Ooms, M. (2016). The Context-Dependence of Citizens' Attitudes and Preferences Regarding Privacy and Security. I Gutwirth S., Leenes R., De Hert P. (red.) *Data Protection on the Move. Law, Governance and Technology Series*. vol 24. Dordrecht: Springer, ss. 51-74. doi:10.1007/978-94-017-7376-83
- Gedda, N. (2020). Polisen i Uppsala övervakar Grånby, Sävja, Gottsunda och Stenhagen med drönare. *SVT Nyheter*, 7 mars. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/upsala/polisen-i-upsala-spanar-over-granby-savja-gottsunda-och-stenhagen>

Gurinskaya, A. (2020). Predicting citizens' support for surveillance cameras. Does police legitimacy matter?. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 44(1-2), ss. 63-83. doi:10.1080/01924036.2020.1744027

Holgersson, Stefan (2001). *IT-system och filtrering av verksamhetskunskap: kvalitetsproblem vid analyser och beslutsfattande som bygger på uppgifter hämtade från polisens IT-system*. Lic.-avh. Linköping : Univ. <http://www.vits.org/publikationer/dokument/230.pdf>

Holgersson, Stefan. (2002). Sättet att tolka och sprida information om gällande rätt inom polisen och behovet av praktikgenererad lagstiftning. Linköping/Stockholm: Linköpings universitet/Stockholmspolisen.
https://static1.squarespace.com/static/5437a800e4b0137bd4ed4b13/t/544345e4e4b0ba6522961cbe/1413694948774/praktikgenereradlagstiftning_3.pdf

Lappalainen, K. (2020). Polisen ska övervaka Araby med drönare. *SVT Nyheter*, 20 januari.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/smaland/polisen-ska-spana-over-araby-med-dronare>

Leman-Langlois, S. (2002). The Myopic Panopticon: The social consequences of policing through the lens. *Policing and Society*, 13(1), ss. 43-58. I Goold, B. J. (red.) (2009) *Surveillance: Critical Concepts in Criminology*, vol. 2. London and New York: Routledge, ss. 192-211.

Moore, M. H., Kelling, G. L. & Trojanowicz, R. C. (1988). *Crime and Policing*. Washington DC: U.S Dept. of Justice, National Institute of Justice.

Neocleous, M. (2013). Air Power as Police Power. *Environment and Planning D: Society and Space*, 31, ss. 578-593. doi:10.1068/d19212

Newburn, Tim (2013). *Criminology*. 2nd ed. London: Routledge.

Patton, Michael Quinn (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. 2. ed. Newbury Park, Calif.: Sage.

Rashawn, R., Marsch, K., Powelsonm C. (2017). Can Cameras Stop the Killings? Racial Differences in Perceptions of the Effectiveness of Body-Worn Cameras in Police Encounters. *Sociological Forum*, 32(S1), ss. 1032-1050. doi:10.1111/socf.12359

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2018). *Analyze! : crafting your data in qualitative research*. First edition Lund: Studentlitteratur.

Rosler, M. T. (2019) The Impact of Police Technology Adoption on Social Control, Police Accountability, and Police Legitimacy. I Rabe-Hemp, C. E. & Lind, N. S (red.) *Political Authority, Social Control and Public Policy: Volume 31*. Bingley: Emerald Publishing, ss. 209-224.

Saulnier, A. & Thompson, S. N. (2016). Police UAV use: institutional realities and public perceptions. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 39(4), ss. 680-693. doi:10.1108/PIJPSM-11-2015-0136

SFS 1986:1102. *Räddningstjänstlag*. Hämtad från Regeringskansliets hemsida:
<http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=1986:1102>

SFS 2019:1163. *Lag om ändring i kamerabevakningslagen (2018:1200)*. Hämtad från Regeringskansliets hemsida: <https://svenskförfattningssamling.se/doc/20191163.html>

Sousa, W. H. & Madensen, T. D. (2016). Citizen acceptance of police interventions: an example of CCTV surveillance in Las Vegas, Nevada. *Criminal Justice Studies*, 29(1), ss. 40–56. doi:10.1080/1478601X.2015.1088230

Weisburd, David, Telep, Cody W. & Braga, Anthony Allan (2010). *Platsens betydelse för polisarbete: empiriskt stöd och policyrekommendationer*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ).
https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800067/1371914719168/2010_11_platsens_betydelse.pdf

Yin, Robert K. (2007). *Fallstudier: design och genomförande*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Bilagor

1 Intervjuguide

Inledning

- Berätta kort om mig, min uppsats och syfte med uppsatsen, samt vad intervjun kommer att användas till.
- Berätta om konfidentialitet och upplägget, samt att intervjun kommer att spelas in.

Inledande frågor

- Berätta lite om ditt yrke.
 - o Varför?
 - o Hur länge?
 - o Arbetsuppgifter?
 - o Koppling till drönare?

Drönarövervakning – praktiska aspekter

- Hur ser utbildningen ut för att bli en drönaroperatör?
 - o Vilka teman berörs under utbildningen?
- Hur går övervakningen till?
 - o Hur går man till väga för att välja vilket område, vem eller vilken tid en övervakning ska ske?
 - o Hur märks era drönare? Hur kan allmänheten identifiera drönarna som polisens drönare?
 - o Hur kompletteras drönarövervakningen?
 - Fysisk patrull i närheten?
- Hur anser du att drönare skiljer sig från andra tekniska hjälpmedel som används av polisen för övervakning? Ex. kameror, Body Cam m.m.
- Berätta gärna om hur drönare skiljer sig från en fysisk patrull.

Reaktioner

- Berätta gärna lite om varför du tror att det finns ett behov av drönare inom er verksamhet.
 - o Vilken roll spelar drönare i Rimfrost?
- Vilka fördelar anser du att drönarövervakningen har medfört för de som rör sig i de övervakade områden?
- Vilka fördelar anser du att drönarövervakningen har medfört för polisens verksamhet?
 - o Finns det någon särskild brottstyp som drönare kan bidra till att minska?
- Vilken av dessa fyra områden anser du att drönare har varit till mest nytta – avskräckning från att begå brott, att utreda och lagföra, att instifta trygghet eller att effektivisera er verksamhet?
 - o Motivera.
 - o Finns det andra viktiga områden i den brottspreventiva processen som du anser att drönare berör än de fyra innan nämnda områden?
- Hur upplever du att reaktionerna gentemot polisens drönare har varit?
 - o Om upplevt motstånd: Vad tror du att motståndet grundar sig i? Hur jobbar polisen mot allmänhetens negativa reaktioner kring drönare?
- Vad är mest utmanande med dina arbetsuppgifter som drönaroperatör?
- Ser du några risker som polisens drönarövervakning kan leda till?

Framtiden

- Det går att se en ökning det senaste halvåret av polisens drönare, vad tror du att det beror på?
- Finns det några erfarenheter med drönare som den brottspreventiva processen kan gynnas av?
- Hur tror du att allmänhetens uppfattning kommer att ändras med den ökade polisära användningen av drönare?
- Vilken roll tror du att drönare kommer att få i framtiden för polisens verksamhet?

Avslutning

- Fråga om de har något att tillägga eller styrka
- Tacka för medverkan och påminn om studiens användningsområde, samt försäkra om deras anonymitet. Har intervjupersonen några frågor?